

DISSERTATIO
DE
TYPHO NERVO SO LENTO

CUJUS PARTEM PRIMAM

APPROB. EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

PETRO AFZELIO

EQUITE REG. ORD. DE STELLA POLARI

M. D. PH. ET CH. M. REI CHIRURGICÆ DIRECTORE SUPREMO
ET MEDICINÆ THEORET. ET PRACT. PROFESSORE REG. ET ORD.
REGG. ACADD. SCIENT. ET PRO RE MILIT. HOLM. SOCIETT.
REGG. SCIENT. UPSAL. ET MEDIC. EDINB. ATQUE SOCIETT.
HIST. NATUR. PARIS. ET MEDIC. MONSPEL. MEMBRO

PRO GRADU MEDICO

P. P.

AUCTOR

JACOB LEURÉN

GESTRICIUS

IN AUDIT. GUSTAVIANO DIE III JUNII MDCCCIIX

H. A. ET P. M. S.

UPSALIE, TYPIS EDMANNIANIS.

ОГЛАШЕНИЕ
ОТИДІ САНКРІІ ОНУТ

ОДИНАЧО ДІЯТЬ

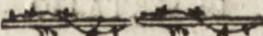
DISSERTATIO
DE
TYPHO NERVO SO LENTO.

PARS PRIMA.

MEDICINAM eo quam maxime niti fundamento res est notissima, quod experientiam quam plurimorum comparatam in unum colligamus et exinde regulas arti necessarias sapienti formemus consilio. Alia res æque certa: morborum imprimitis epidemicorum tam genera et complicationes, quam illam quæ his debetur tractandi methodum a climate, vitæ genere et aliis unicuique regioni propriis pendere conditionibus. De quocumque quæstio fuerit morbo, medicorum tam indigenarum, quam exoticorum certe haud caremus præscriptis, hæc vero ad præsentem quemlibet adaptare casum vetant et ineptior morborum descriptorum diagnosis et ex hac derivata denominatio, et omissa complicationum ab ipso morbo primario distinctio. In morbis præterea epidemicis, observationibus in terra eorum natali institutis magis esse confidendum, quam exoticis in terra dispari, sub alio coelo, certo constat. Has igitur sparsas et inordinatas colligere, comparare et universales regulas practicas ex illis ducere, negotium esset maxiini rei medicæ emolumenti.

PRÆ ceteris morbi e genere Typhi, patriæ nostræ, ut et universo terrarum orbi perniciosissimi, hanc sibi dandam operam requirunt. Horum vero agmen ingens viribus meis tam imparibus aggredi, dementis potius temeritatis nomen haberet, quam audaciam. Satis mihi videor imbecillitatis immemor, dum

A speci-

specimen academicum editurus speciem eorum unieam, *Typhum* scilicet *nervosum lentum*, seu *Febrem* ab auctoribus sic dictam *Upsaliensem*, cum suis complicationibus elegi pertractandam, talem præcipue tradere conans, qualis in nostra terra fuerit repertus.

NON omnino desunt hujus morbi inter populares scriptores, plurimi vero vel unicam quandam illius epidemiam, sive casus quosdam sibi obvios descripsérunt, vel ut variationem alius eujusdam febris illum tractaverunt; Ejusmodi sunt LINNÆUS, ZETZELL, RÖSÉN, SIDRÉN et plures de quibus infra. Horum observatis innixus, disquisitiones meas de hac febri a tribus præcipue capitibus ordiri conabor; primū scilicet in nomine versabitur et historia, deinde decursum, complicationes, caussas et prognosin morbi, curationem vero postremum explicabo.

NULLORUM certe morborum tam varia denominatio, quam Febrium imprimis Asthenicarum a); Acta enim medicorum perlegenti nulla fere occurrit epidemia, nisi quæ proprio gaudeat nomine, vel a loco, anni tempore aliquaque caussis externis, vel ab eminente quodam ipsius morbi symptomate desumpta. Ut vero Medico necessaria certa et a symptomatibus principaliibus sumta diagnosis, ita illi nocua vaga ista et pro eujusvis lubitu adop̄ata. Sic enim sapenumero unam eamdemque epidemiam ita a diversis descriptiam vides, ut duos vel etiam plures plane dissimiles morbos suspicareris; rem vero diligenter perscrutanti clarius innotescet, unum id symptomata dixisse pathognomicum et esse entiale, quod alter vel plane omiserit, vel saltem minore dignum attentione putaverit. Hinc patet, quæ obnoxia sit incertitudini historia morbi, imprimis ut ut
no-

a) Vid. HAARTMAN *Sciagraphia Morborum* p. 5-36.

nostri minus cogniti; raro enim tales occurunt descriptiones, ut certe concludi possit, hanc et nullam aliam febrem fuisse grassatam; saepius symptomata quedam sparsa, vel solum morbo impositum nomen, hanc aliis immixtam, conjectare permittunt. Februm de cetero epidemiae indolem suam quam saepissime mutant ad anni tempora, tempestatem et differentem prædispositionem plurimorum illorum, qui contagii efficaciam sunt subjecti. Sic ab initio castrenses, famelicæ etc. quam maxime putridæ, indolem lentæ nervosæ continuatæ adsumere et ut intermittentes finiri possuat, prout caussæ earum excitantes fuerint mutatae.

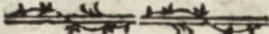
Hæc præmissa ansam nobis præbent concludendi, non omnes, quæ Upsaliæ grassatae fuerint, Typhi epidemias, sub unica comprehendendas specie, ut etiam his vero sit simillimum, Febrem sic dictam Upsaliensem et ante annum 1754 et in pluribus præter Upsaliam patriæ locis extitisse, si alias hoc nomine non omnes Upsaliæ modo occurrentes febres e Typhi genere, sed distinctam earum speciem innuimus. Conveniunt etiam his, tam Upsaliensium, quam aliquam epidemiarum descriptiones.

Ab auctioribus valde varie tractatur hæc eadem febris, prout huic vel isti systemati fuerint addicti, uniuersum vel alterum symptoma pathognomicum judicaverint. Sic BOSTRÖM in Dissertatione de *Febri Upsaliensi*, sub præsidio Cel. LINNÆI, speciem illam dicit *Amphimerinæ*, typo præ ceteris attentus, satis tamen superque indicans, se totam illam cohortem Februum tunc temporis inter exacerbantes numeratarum, hoc sub nomine intellexisse, si modo Upsaliæ sœvrint epidemicæ b). In Diss.:

A 2

de

b) Ad initium citatæ Diss.

de Generibus morborum sub ejusdem præsidio Amphimerina dicitur,
seu Febris continens lenta cum quotidiana. HAARTMAN iterum in
Sciagr. Morb. inter Remittentes adfert, Hæmitritæum lentum
appellans, svetice vero: Tarnfeber. Cl. SIDRÉN in prælectioni-
bus suis c) Remittentem nervosam nominat s. Lentam nervosam An-
*glorum s. Upsala feber, et accuratissima sua hujus morbi, epi-
 demiæ imprimis annorum 1753 et 1754 descriptione, ideam
 illius, utut speciei distinctæ reddit evidentissimam, signa adfe-
 rens pathognomica, torporem peculiarem sensuum, decursum
 lentum, pluraque symptomata, quæ omnia occasionem præbent,
 hunc morbum ad eam febrium numerandi speciem, quæ apud
 recentiores Typhus nervosus latus audit, cum comp-
 licatione symptomatum gastrorum et pituitosorum, vel sub-
 inde Asthenica pulmonum, aliorumve viscerum inflammatione.*

Hæc ipsa epidemia Upsaliensis etiam a D. ZETZELL, no-
 mine *Amphimerinæ catarrhalis lentæ* descripta d), prima est,
 ex cujus symptomatibus notatis certe eruere possumus, Typhum
 fuisse nervosum lentum. Quæ Upsaliæ a mense Septem-
 bris 1742 ad Majum 1743 grassata fuit febris, a D. Rosén
 descripta e), Typhus erat vere putridus, licet apud plures in-
 clinabat in Typhum nervosum, illum vero acutum sæpe et sym-
 ptomatibus nunc catarrhalibus nunc rheumaticis conjunctum.
 Annis 1754-55 pluribus etiam Sveciæ locis febrium observatæ
 epidemizæ, ex quarum symptomatibus Typhum nervosum len-
 tum

c) Msc.

d) Kongl. Sv. Vetenskaps Acad. Handl. 1754. p. 308.

e) Kongl. Sv. Vett. Acad. Handl. 1744. p. 73. Contagium illius
 febris eo divulgabatur in studiosam juventutem, quod apud ægrotum
 cum militibus e bello fennico revenientem, noctes vigilarint amici et
 populares. Arch. BÄCKS tal om Farsoter p. 32.

= = = = =

tum cognoscere possumus; haec vero sunt, quibus innotuerunt, nomina: *Maligne flussfebrar, Tertiana continua maligna, Amphimerina catarrhalis maligna, Elake flussfebrar, Elake, lång-samme och farlige flussfebrar f)* etc. Mense Augusti Anni 1755 febris observata, quæ *Lenta catarrhalis maligna dicta est: en liten men tårande flusfeber g).* Mensibus Novembribus et Decembris continuata ejusdem indolis febres, diarrhoea, urina jumentacea, deliriis mitibus aliisque symptomatibus nervosis comitatae fuerunt. Labente Septembri anni 1756, Febris a D. BERICHEM descripta h), strages multas in classe nostra apud Carolicoronam edidit, *Amphimerina catarrhalis lentæ nomine cognita.* Hanc febrim ab aliis distinxerunt mentis viriumque demissio, capitis supra orbitas dolor, pulsus sano fere æqualis, surditas, tendinum subsultus, delirium et languor; symptomata etiam accesserunt gastrica et rheumatica, interdum etiam signa Typhum putridum magis indicantia.

PLURES deinde a Medicis Provincialibus observatae epidemias. ubi symptomata occurunt, quæ indolem Lentæ nervosæ suspicandi locum præbent; Sic febris a D. GISSLER, nomine *Båtsmans feber* descripta i) Typhus videtur nervosus cum complicatione gastrica, et ea quæ Gothoburgi, labentibus Januario, Febr. Mart. et April. An. 1751 grassabatur, ab Ads. SCHULTZ

ut

f) BERGII försök till de i Sverige gångbara Febrars utrönande, åren 1754-55 & 56.

g) De hac dicit BERGIUS loc. cit.: Underlig feber nog, laxativer mägtade ej förtaga den, ånsköt de gjörde Patienten någon lindring.

h) BERGIUS l. c.

i) Provincial Doctorernes berättelser om Medicinal-vårkets tillstånd i riket 1761. p. 272.

ut Febris Upsaliensis vera describitur *l*); Observationes vero D:rt WESTMAN et GEDNER *m*) quam perspicacissime iadicant, huic epidemiæ, tam Typhum putridum, quam Nervosum acutum cum complicationibus variis fuisse intermixtos. Exeuntibus Septembris et Octobri ejusdem anni, febres etiam Norrcopiae observabantur *Lentæ nervosæ n*) WAHLBOM Medicus Provincialis Calmariaæ mentionem facit de *Febre Upsaliensi*, quam in mense Februarii 1760 vulgatiorem fieri dicit et veram esse *Amphimérinam o*). Annis 1768-69 *Febris mesenterica s. Upsala feber* in paroecia Skedevi Ostrogothiæ est observata *p*), et Ads. C. M. BLOM unicam dicit anno 1768 sibi occurrisse *Febrem Upsaliensem q*).

Sen quid in hujusmodi enumerandis citandisque observationibus longius hæreo, deessent mihi sane et vires et otium, omnes istos casus in actis nostratrum modo Medicorum investigandi, ubi Lentam nervosam illis occurrisse sit verosimile. Singulis modo his absque delectu et discrimine heic allatis observationibus; nihil aliud indicari vellem, quam, febrem nostram omni loco et tempore fuisse inventam, apud nos vero tunc primum proprio nomine cognitam, cum Medici nostrates, extraneorum scriptis attentiores facti, in pluribus eodem tempore eam observarint, apud quos locum habuit singularis hæc prædispositio, qua fit, ut Typhus iste communis putridus in hanc initiom degeneret speciem. Ea imprimis Upsaliæ accidisse viden-

l) Ibid. p. 274. *m*) p. 62.

n) Ibid. p. 296.

o) Berättelser rörande Medic. värvet i riket, inlämnade vid Riksdagen 1769. p. 82.

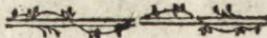
p) Ibid. in Præfat. *q*) Ibid.

videntur, ubi occupationes et vitæ institutio juventutis prævalenti huic irritabilitati et debilitati systematis nervosi favent, quæ conjunctim cum aëre isto insalubri, ab inundationibus vicinorum urbi locorum, et accelerata humorum in campo humili et apice exhalatione, proveniente, hanc febrem quotannis, verbo imprimis tempore, ibi reddunt sporadicam.

RESENSEBO nunc quibus hic morbus insignitur symptomatis, ut quanta inter Typhum nervosum lentum et ceteras Typhi species intercesserit discrepantia liquido constet. Charactères primiūn, sine quibus vel mitissimus numquam deprehenditur, descriptione decursus ejus valde variij explicare conabor.

Qui aut contagio, aut caussarum excitantium cum interna prædispositione concursu hac febri corripitur, primordiis ejus obscuris diu vexatus per septimanam vel amplius sanitate parum mutata fruiatur, vixque febrem suspicareris, subdole et sub specie levioris in valetudinis adrepentem; citius autem vel tardius motus subvenient febiles, nunc plusculum elatiōres, nunc vero depressores nullam temporis legem observantes, et horripilationi levi, vagae intermixti, si vero pulsuum, vel calorem cutis contractaræ astimares, vix dices febricantem. Sudatiunculæ quibusdam sunt, aliis vero cutis aret imperspirabilis et seabra. Genæ nunc rubentes, nunc pallidæ; capit̄is dolor, vel potius plumbea gravitas, cui s̄epissime supra orbitas sedes, interdum vero ex occipite ad frontem progrediens. His conjuncta animus indifferens vel depressus, amor solitudinis, calores quasi ignei ex fronte vel arrubus erumpentes, etsi non præter morem caleant, si manum admoveris. Dolores artuum quæsi rheumatici, noctu graviores, vel formicationis in illis sensatio. Anorexia, pyrosis, alvus tarda vel diarrhoea; sitis nulla vel parca, lingua quam maxime varia, prout hic vel ille fuerit intestinorum status: pura, sicca, rubra, glutine obducta, aut modice albicans, subinde vero flavescens, sordida.

Sic

Sic leviter increscit morbus, *vita quasi elancularias struet inridias r)* periculumque imminens raro suspicatur vulgus. Interdum etiam, licet raro, accidit, leviorem febrem nervosam, elapsis diebus sex, septem, octo vel pluribus, larga et continuata diaphoresi sub auroram auctiori esse solutam. Longe autem frequentius, quodam inter hos ipsos die, noctem versus augetur horripilatio, subsequens lenis plerumque calor et pulsus celerior ad horam circiter quartam instantis auroræ continuantur; Somnus si subrepserit, tumultuosus valde, somniisque crebro abruptus; sudores sæpiissime sub ipsum exacerbationis initium erumpunt, subinde vero finem illius constituunt. Similes noctibus sequentibus superveniunt exacerbations, remissione vix ulla intermedia, pergitque febris nunc his, nunc illis contata symptomatibus, minoris quidem momenti et valde mutabilibus. Talia sunt: dolores dorsi et lumborum rheumatici, stupores artuum, somnia dira et tumultuosa, susurrus et tinnitus aurium, copia denique pituitæ, tenacitate sua maxime incommodæ. Sudori odor acidus et hircius; urina rubra cito turbatur, varia deponens sedimenta, nunc pituitam. vel furfur referentia, nunc colore imbuta lateritio, subiude vero pallida, aquosa, opaca, turbulentia, raro autem instar juscui crassa.

TERTIA septimana lenior interdum cessat febris, sudor tunc acidior evadit magisque foetidus, exacerbations breviores, leniores, linguæque renascens puritas revertentis cibi appetitus felix est auspicium, somni tranquilliores fiunt et urina surfuraceum, vel laterii coloris deponit sedimentum, vel etiam, si initio rubens nullum deposuerit, limpidior paullatim evadit, urinæ sanæ indies similior colore.

Hic morbi hujus decursus, qualis lenior in sanitatem abit, minimumque cum aliis affectionibus morbos complicatus. Sæpe vero

r) LIEUTAUD Precis de la Medicine p. 32.

— — —

vero haud ita mitis obvenit, sibi multifariam dissimilis; Nunc enim decursu solum protracto vires exauriens, vel pluribus elapsis septimanis necat, vel difficillimam reddit convalescentiam. Nunc symptomatum nervosorum incremento vitae maximum adfert discrimen. Nunc denique varia ceterorum morborum complicatione adactus, et scientiam medentis et vires naturæ diu eludit.

DURATIONE sua si fuerit infestus, pergit tunc qualis exorsus, crescunt indies exacerbationes et torpor sensuum, febris hujus signum juste pathognomicum, vel advenit, vel augetur. Ore igitur, faucibus et media plerumque linguae parte siccescentibus, nullam persentient sitim, quæstionibus tarde respondent, sive propter auditum difficilem, sive quod animo hebetato opus sit tempore responsum vel simplicissimum excoxitandi. Sapor nullus cibis, nullus odor, oculi hebescunt, ipsa denique torpet coenæsthesis; cornea turbida et albescens collabitur; facies cinerea, rugosa, pallida; sudores viscosi, gelidi; urina et excrementa, inscio ægrotto, abeuntia; lingua, dum porrigitur, tremula. Delirium, coma et tendinum subsultus adveniunt; pulsus, ulla vix antea turbatione adfectus, jam celer, parvus et tenuis evadit, et plurium hebdomadarum morbo viribus exhaustis, vel mors ipsa finem imponit, vel convalescentia ambigua, morbo ipsi parum absimilis. Decidunt revalescentis capilli, tument pedes, cutis arescens, et absunta musculari carne, circa ossa contracta, summiæ macerationis refert spectaculum. Cibi ingens appetitus, maximaque ideo observanda moderatio, facillimus enim in morbum relapsus, ex quo ut emergant vix sperandum. Subinde etiam succedunt febris hectica, amentia, paralyses artuum aliisque universalis hujus corruptionis effectus, omnia absque speciali organi cujusdam sub ipso morbo adfectione.

MEMORABAT deinde, nervosa præ ceteris sic dicta symptomata morbi hujus admodum augere discrimerent. Varia ista sunt et cerebrum imprimis affectum indicantia; primum inter haec locum occupat delirium, raro furibundum, mitè saepius atque nocturnum. Meticulosus æger, animo demisso, desperato, vel circa omnia indifferentem; flebiliter interdum scurrilis et floccos carpens, somno resocillante caret; dormitans vero mutit confusse. Susurro et tintitu aurium cruciat, oculi lucis impatienses rubent siccii, vigiliis detriores reddit. Aberrant odor et gustus, lingua tremit et vox instar ejulantis singultum emititur. Dolores vagi et formicationes artus perterrant, spasmi autem hypochondrii obsident intestina. Haec cum multis aliis ejusdem generis symptomatis, ab initio pauciora, leviora perque vices mutata, periculum imminens suspicandi nullam ansam praebent, ad finem autem secundæ, terciæ vel quartæ septimanae, subito numerus eorum crescit et gravitas; pulsu vix mutato, delirium continentius evadit, subveniunt coma et sopor, et convelluntur passim musculares totius corporis fibræ. His tandem, ut et reliquo toto symptomatum nervosorum agmine, vel vita brevi destruitur, vel æque ex inopinato et absque crisi conspicua vel determinata evanescuntibus, in supra memoratam morbus abit convalescentiam, tanto difficultorem, quanto major fuerit horum numerus et vehementia.

Hæc de Lentæ nervosæ quoad gradum et durationem diversitate sufficiant, adferam nunc illas, quas ex complicatione aliorum morborum pantur variationes. Nulla certe datur morbosæ et localis organorum adfælio, quæ hujus febris comes non aliquando fuerit reperta; quas vero omnes si enumerarem, totam fere reliquorum morborum adgredeter congerit, quod et fines hujuscæ opellæ et meas vires longe excederet, easquinque potius individualium, quam specierum audiret descriprio. Illas igitur modo attingam complicationes, quæ specificam epidemias

demiarum fundantes diversitatem, febris nostræ decursum sibi dissimilem reddunt. Inter has Gastrici sic dicti Status sive Febræ præ ceteris observandi, primumque inter illos locum justo sibi vindicat status Pituitosus, qui lentiori isti decursui et symptomatibus minoribus præcipue favere videtur, ac si omnem succorū sub febre pronatam a credinē mucus involveret, vel superficiem membranarum maxime irritabilium a quavis impressione defenderer, tam rerum noxiarum, quam medicaminum.

Si igitur hic adsit status, lingua sordibus obducitur albescientibus, glutinosis, firmiter adhaerentibus; tenax os, nares faucesque obsidet mucus ægroto valde molestus, largaque ejusdem materiei per vomitum et diarrhoeam fiunt evacuationes; gustus fatuus infestat, foetet respiratio, ceteræ etiam omnes excretiones velut et secretiones muco exuberant; urina interdum, dimidiā usque partem, in sedimentum abit gelatinosum, imo sanguinis forte emissi spissum atque mucosum serum. Spontaneæ hujus materiei evacuationes levant æpe, duntaxat ad tempus; casus etiam plentes occurruunt, ubi vomitio, vel alvi dejectio copiosa, per dies quosdam contiguos reveniens, critica fuerit et sanitati cito revertenti prægressa. Diutius vero continuatæ, summam inducunt virium jacturam et symptoma hujus febris inter perniciosissima numerandum efficiunt. Ad pulmones interdum dejecta pituita, speciem præ se fert peripneumonias, omni tamen absente inflammatione, pectus tunc oppressum et respiratio anginosa, sputa vero uberrima, cruda et levi exprompta screatu. Fluores alii, si vel antea locum habuerint, vel prohus ad illas sit æger e. g. coryzæ, gonorrhœæ, haemorrhoides mucosæ et ceteri, aut superveniunt aut augentur; colica denique pituitosa subinde accedit, dejectionibus alvinis muco maximam partem referens levanda. Hæc Fabris lentæ nervosæ cum pituitosa conjunctio ita frequens est, ut semper fere quædam illius adsint

vestigia, et synonymiam denominationum istarum statuere complures auctores non dubitaverint ^{s).}

VERMINOSUS præcedenti optime congruit status, illius vel caussa, vel effectus; hujus vero speciei raræ inveniuntur epidemizæ. Generatur tunc apud quælibet morbo correptum vermium abundantia, nulla præter Constitutionem epidemicam præsente caussa: sèpius vero solitarii illius occurunt casus, antea nempe verminosi dum nostra corripiuntur febri. In ambobus abundat pituita, decursusque Pituitosæ simillimus, symptomatibus exceptis nervosis verinium caussa incrementalibus et inopinatas creantibus accessiones. Per alvum abeunt vermes vel eorum muci immixtæ reduviæ, et contenta intestinalium his corrupta, colligationem subinde inducunt funestam. Apud infantes præsertim locum habet hæc conjunctio, et iisdem præterea cognoscitur siguis, quibus morbi verminosi vulgo distinguuntur.

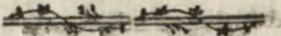
BILIOSA deinde febris, solita licet malignitate morbos, quibus accedit, plerumque adaugens, decursumque eorum vel acutissimum reddens, velut in Febri flava Americana et aliis, cum Lenta tamen nervosa non numquam complicatur. Remittentes sic dictæ Autumnales vel Biliosæ, characterem febris nostræ subinde adsumunt, æque ac Lentæ nervosæ epidemiis status interdum adsciscitur Biliosus, qui vero cum Pituitoso imprimis simul conjunctus sèpissime obvenit. Tum pro diversis hujus status gradibus, alia atque alia adsunt signa. Alæ narium orisque vicinia flavedine contaminantur, ad alias etiam partes superficiales interdum extensa. Flavescunt sordes linguæ, gustus amaricat, mäteries biliosa eructatur, evomitur, vel per diarrhoeam abit; cardialgia, anxietas, singultus, ponderis in regione hepatis sensatio, pluraque gravia et periculosa ægrotum urgent sympto-

^{s)} STOLL. Ration. Medendi Part. II, p. 40.

symptomata. Evacuationibus istis vel levatur febris, vel, si imminodieæ sint, consumuntur vires, et in Typhum putridum abit morbus. Ex irritatione etiam exuberantis bilis acuitur de cursus, et febris inflammatorie falsam obtinet speciem, initio præsertim, imperitos facile ad debilitantia adhibenda medicamina seducturam.

ALLATIS hisce intime necitur complicatio cum Statu Ga strico proprie si dicto, seu saburra primarum viarum. Hæc vulgatissima, signis haud raro, indicatur, præcedentium quemdam simul prudentibus statum: Lingua sordida, ructu foetido et nauseoso, borborygmis atque torminibus intestinorum, flatulentia, vomitione denique atque diarrhoea spontanea, quæ ambæ, ab initio inter levantia numerandæ, haud impune colibentur; superveniunt enim cito tendinum subsultus, delirium, sopor aliaque symptomata nervosa gravissima, Petechiae etiam dum ia hac febri sunt observatæ, maximam partem huic statui originem suam debent *tj.* Generantur autem cruditates istæ; aut vitiis diætæ ante, vel sub ipso morbo commissis; aut bili, pituita, et vermis putredine corruptis et in in intestinis adhuc hærentibus; aut etiam prævalenti, et ab aliis caussis derivanda, systematis digestionis debilitate.

OMNES hæc, unico nomine gastricarum cognitæ, complicationes pergravi sane præter illas morbo tanto plus addunt periculi, quanto difficilius vires, diuturno exhaustæ morbo, digestione tantopere destrœta, restituuntur, et quod vis medicaminum interne adhibitorum nulla prorsus sit et minime mederanda. Nunc enim remediorum largam dosin propinatam nullus comitatur effectus, alias licet sit efficacissima, nunc iterum

rum parce adhibitum, et quæcunque quoddam medicamentum, inexpectata prorsus modo et vehementi operatur. Vomitus sic et diarrhoea nulla cohibenda arte e granis aliquot salis cuiusdam neutri, vel alius cuiusvis medicamenti preiuntur; et torum fere Stimulantum et Roborantium penu frustra adhiberes, nullus enim illis in vasa lymphatica patet aditus, et immediatam eorum in nervos efficaciam sordes impediunt.

JUNGUNTUR haud ita raro nostræ Febri asthenicæ indolis Inflammationes, latentes sæpe et non nisi ex effectu earum, vel cadaverum perscrutatione cognitæ. Pulmonum inter eas frequentior affectio; Indicatur vero ista pectore oppresso et obtuse dolente, respirandi difficultate, sputis plus minusve coctis et uberibus, pulsu parvo, debili et irregulari, aliisque, peripneumoniam quæ indicant signis, differentem vero ab illo, quem antea dixi, statu pituitoso pectus imprimis obsidente. Continuatur interdum per totum morbum hæc peripneumonia, laedunturque vario modo pulmones, ex morbo enim sanati infirmos et muco infestatos reportant, Asthmatici sunt, et Phthisici illi, quibus est status Scrophulosus, vel alias in Phthisin pronus.

ACCIDENT etiam ceterorum viscerum, ut et aliorum organorum Inflammationes; inter has vulgator, quæ membranas encephali insidet, caussa forsitan delirii efficacissima. Cognoscimus de cetero has inflammations ex lœsis organorum affectionibus, aliisque inflammationum localium signis, quæ heic enumerare non patiuntur circumscripsæ hujus operæ limites. Omnes vero, ut uno dicam verbo, asthenicæ sunt et decursum febris nostræ multifarie variante et protractum redundunt, convalescentia denique ex his difficillima, universalis scilicet et febrili morbo in chronicum, unum præ ceteris organon sufficientem, abeunte. Multo vero frequentius, dum Typho nervoso lento hujusmodi associantur inflammations, characterem ejus citius tardiusve in acutum mutant.

MORBI